

Sygn. akt II CSK 859/14

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa K. S.
przeciwko J. G. i E. G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 grudnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 marca 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

K. S. wniósł o zasądzenie solidarnie od J. i E. małżonków G. kwoty 1277730,10 zł z ustawowymi odsetkami. Twierdził, że dochodzi od pozwanych należności z tytułu ustnej umowy pożyczki, przez nich zaciągniętej w dniu 9 września 2002 r., powołując się przy tym na istnienie początku dowodu na piśmie oraz dowodu z tzw. źródeł osobowych.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 20 września 2013 r. oddalił żądanie powoda, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 marca 2014 r. jego apelację. U podłoża tego rozstrzygnięcia legło stanowisko, że powód nie udowodnił swego roszczenia, gdyż dowód z tzw. źródeł osobowych nie jest dopuszczalny dla stwierdzenia faktu pożyczki (art. 74 § 2 k.c. w zw. z art. 246 k.p.c.), a deklaracja wystawcy weksli *in blanco* oraz wystawione weksle *in blanco* nie stanowią początku dowodu na piśmie.

Skarga kasacyjna powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 246 k.p.c. w zw. z art. 74 i 720 § 2 k.c., a także art. 720 § 1 k.c. i zmierza do uchylenia tego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący zarzucił naruszenie art. 74 k.c. przez błędne uznanie, że deklaracja wystawcy weksli *in blanco* i weksle *in blanco* nie stanowią początku dowodu na piśmie ustnej umowy pożyczki, zawartej przez pozwanych w dniu 9 września 2002 r., a w konsekwencji, iż nie zachodziły przesłanki z art. 74 § 2 k.c. umożliwiające przeprowadzenie dowodów także z tzw. źródeł osobowych na okoliczność zawarcia przez strony tej umowy.

Sformułowanie zawarte w art. 74 § 2 k.c. nawiązuje do znanej kodeksowi postępowania cywilnego z 1932 r. (powstałemu z połączenia rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. i z dnia 27 października 1932 r., ogłoszonymu jako tekst jednolity w Dz. U. z 1932 r. Nr. 112, poz. 934) instytucji początku dowodu na piśmie (por. art. XIX § 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. przepisy wprowadzające

Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. Nr. 83, poz. 652). Porównanie jednak treści art. 74 § 2 k.c. z dawnym art. XIX § 3 i 4 p.w.k.p.c. wskazuje na istnienie daleko idących różnic, zmierzających do złagodzenia ograniczeń dowodowych. Tendencja ta jest widoczna przede wszystkim w tym, że zrezygnowano z określenia jakichkolwiek wymogów co do pisma, mającego stanowić początek dowodu (poprzednio musiał to być akt pisemny, pochodzący od osoby, przeciwko której miał być skierowany dowód albo od przedstawiciela tej osoby). W ten sposób obecnie "początkiem dowodu na piśmie", czyli według sformułowania kodeksu cywilnego środkiem uprawdopodobnienia czynności prawnej, jest każde pismo, niezależnie od pochodzenia, z którego będzie wynikało prawdopodobieństwo dokonania czynności (podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 maja 1979 r., III CRN 287/78, OSNCP 1980, nr 1, poz. 9). Punkt ciężkości w ocenie aktu pisemnego jako "początku dowodu na piśmie" przesunął się zatem z wymagań co do jego pochodzenia na jego zdolność uprawdopodobnienia faktu dokonania spornej czynności prawnej (por. wyrok Sąd Najwyższego z dnia 8 maja 2001 r., IV CKN 290/00, OSNC 2002, nr 1, poz. 9).

Sąd Apelacyjny uznał, że wskazane przez powoda dowody z deklaracji weksli *in blanco* oraz wystawionych weksli *in blanco* nie spełniają kryteriów z art. 74 § 2 *in fine* k.c., tj., pisma uprawdopodobniającego fakt zawarcia ustnej umowy pożyczki w dniu 9 września 2002 r., gdyż zostały złożone dla wykazania zawarcia tego dnia pisemnej umowy pożyczki w sprawie I C .../07 Sądu Okręgowego w K., I ACa .../09 Sądu Apelacyjnego, rozpoznanej na skutek skargi kasacyjnej pozwanych przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 marca 2011 r., II CSK 311/10.

Wychodząc z tych założeń Sąd Apelacyjny pominął istotne twierdzenia skarżącego, że w ramach dokonywanych kolejno między stronami czynności, przedmiotem których było przekazanie pozwanym w ramach pożyczki kwoty 700000 zł, strony czyniły najpierw uzgodnienia ustne, następnie sporządziły pisemną umowę pożyczki, ocenioną w sprawie wszczętej pod sygnaturą I C .../07, a następnie dokument w postaci deklaracji wekslowej i weksli *in blanco*. Rację bowiem ma skarżący, że powoływanie się pierwotnie przez niego, w poprzednio toczącym się postępowaniu na to, iż na skutek tak określonych czynności doszło do zawarcia pisemnej umowy pożyczki, która okazała się

nieważna, nie może wykluczać nawiązania w ramach tych samych czynności, innego ważnego stosunku zobowiązaniowego, mianowicie ustnej umowy pożyczki. Deklaracja wekslowa, w zależności od jej treści, której Sąd Apelacyjny nie ustalił, może zaś stanowić pismo, o którym mowa w art. 74 § 2 *in fine* k.c., uprawdopodobniające zawarcie takiej umowy. Podobnie weksle *in blanco*.

Skoro Sąd Apelacyjny rozstrzygając w sprawie wyszedł z odmiennych założeń, zaskarżony wyrok nie mógł się ostać.

Na koniec, niepodobna pominąć, co zauważył Sąd Najwyższy w sprawie II CSK 311/10, że dokonane przez Sąd Apelacyjny (w tamtej sprawie) ustalenia faktyczne co do ustnej umowy pożyczki nie dawały najmniejszych nawet podstaw do ich subsumcji pod art. 720 § 1 k.c. w zakresie odnoszącym się do pozwanej. Jeżeli nie ustalono, że pozwana była obecna w dniu 9 września 2002 r. w S., gdzie miało dojść do zawarcia tej umowy, ani że jej mąż został umocowany do zawarcia tej umowy także w jej imieniu, to uznanie pozwanej przez Sąd Apelacyjny za stronę rozpatrywanej umowy nastąpiło z niewątpliwym naruszeniem art. 720 § 1 k.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

kc